

ΠΟΛΕΜΟΣ, ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ, ΑΡΝΗΣΗ ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΜΙΑΣ ΕΜΠΟΛΕΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Για τους φασίστες, ο πόλεμος είναι κάτι το ηρωικό. Για τους ευαίσθητους, ο πόλεμος είναι μια απέραντη βαρβαρότητα. Και για τους δύο, ο πόλεμος γίνεται αντιληπτός ως ένα πράγμα που τους αφορά όλους το ίδιο, που τους επηρεάζει όλους το ίδιο. Γίνεται αντιληπτός ως χωνευτήρι, ως η κατεξοχήν δημοκρατική και καθολική διαδικασία, μια διαδικασία που μες στον ηρωισμό και τη βαρβαρότητά της ενώνει όλο το έθνος.

Ο πόλεμος όμως δεν είναι το ίδιο για όλους. Απ' το *Ναζισμός κι Εργατική Τάξη* είχαμε μάθει ότι για να επιβληθεί ο ναζισμός και να οδηγήσει τη γερμανική κοινωνία στον πόλεμο, χρειάστηκε να τσακίσει τις αντιστάσεις της εργατικής τάξης. Από τις *Σπουδές στο Γαλανόμαυρο* είχαμε μάθει ότι σε περιόδους όπως ο πόλεμος και η κατοχή, οι ταξικές μας κοινωνίες, όχι απλώς παραμένουν ταξικές, αλλά αυτό το ταξικό χάσμα διευρύνεται ακόμη περισσότερο. Από τα χρόνια της καραντίνας, μάθαμε ότι η πολεμική προετοιμασία περνάει πάνω απ' την ισοπέδωση της καθημερινότητας των ζώων μας.

Κι από τον Ν. Δένδια, που πρόσφατα μας απείλησε ότι τα τρελόχαρτα θα κοπούν κι ότι όσους δεν «ενστερνιζόμαστε την κοινή μοίρα στην ειρήνη αλλά και στον πόλεμο» θα μας πάρει ο διάολος, μαθαίνουμε ότι από δω και πέρα «όλοι οι στρατεύσιμοι θα πηγαίνουν στον Στρατό Ξηράς, [...] εκτός αν έχουν συγκεκριμένα προσόντα».¹ Δηλαδή ότι «κοινή μοίρα» στον πόλεμο δεν έχουν όλοι, αλλά μόνο τα κατώτερα στρώματα.

Παρακάτω θα δούμε το πώς ακριβώς δουλεύει μια ταξική εμπόλεμη κοινωνία. Το πώς καταφέρνει να φέρνει εις πέρας έναν πόλεμο παραμένοντας ταξική. Το πώς οι ίδιες διαδικασίες που τόσα χρόνια φωνάζουμε πως είναι πολεμική προετοιμασία εφαρμόζονται σε κράτη που έχουν ήδη πόλεμο. Θα αναρωτηθούμε για το πώς κυλάει όχι ο πόλεμος, αλλά η ζωή σ' αυτές τις κοινωνίες. Τι γίνεται με τους ταξικούς διαχωρισμούς, τις συνθήκες εργασίας, την άρνηση στράτευσης, τους καταναγκασμούς των κατώτερων στρωμάτων. Θα χρησιμοποιήσουμε τις περιπτώσεις της Ρωσίας και της Ουκρανίας, αλλά μπορούμε με ασφάλεια να θεωρήσουμε ότι τα ίδια ισχύουν για όλα τα εμπόλεμα κράτη.

Δίδαγμα #1: Δεν ψήνονται όλοι να πιάσουν πιστόλι!

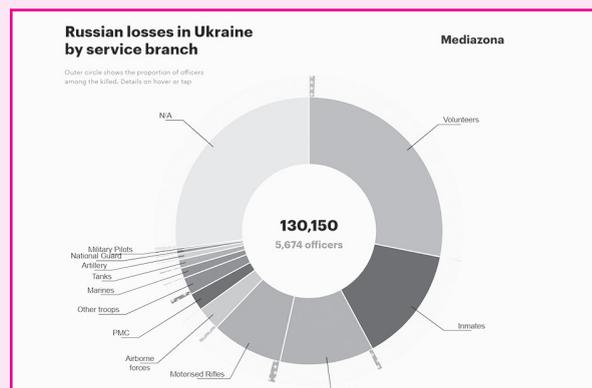
Όσο κι αν τα κράτη κάνουν ό,τι μπορούν για να δώσουν στους πολίτες πειστικούς λόγους συμμετοχής στον πόλεμο, δεν πείθονται όλοι. Στη Ρωσία καταγράφηκαν 50.500 περιπτώσεις λιποταξίας και ανυποταξίας μόνο μέσα στο 2024, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 5% του στρατεύματος (όσο και το αντίστοιχο ποσοστό στον αμερικανικό στρατό κατά την περίοδο του Πολέμου του Βιετνάμ). Στην Ουκρανία έχουν καταγραφεί 95.000 τέτοιες περιπτώσεις από την έναρξη του πολέμου, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 10%.²

Στην Ουκρανία πάνω από 1,5 εκατομμύριο άνθρωποι κρύβονται για να μην βρεθούν στο χαράκωμα. Το φαινόμενο είναι τόσο μαζικό, που πρόσφατα πέρασε νόμος που δίνει τη δυνατότητα ακόμη κι αυτοί να μπορούν να προσληφθούν σε εταιρίες που ασχολούνται με τον τομέα της άμυνας «δίχως συνέπειες από τη στρατολογία». Φυσικά, κανείς δεν το πολυπιστεύει, γι' αυτό και δεν έχουν εμφανιστεί και πολλοί.³

Στις αρχές Αυγούστου, η στρατολογία της Βινίτσια συνέλαβε κατοίκους της πόλης που είχαν κηρυχθεί ανυπότακτοι και τους μπαγλάρωσε προσωρινά στο δημοτικό στάδιο. Καμιά εκατοστή συγγενείς και φίλοι μαζεύτηκαν έξω απ' το στάδιο απαιτώντας την απελευθέρωση των κρατουμένων. Το όλο πράγμα κατέληξε σε μπάχαλα με την αστυνομία και πέντε συλλήψεις διαδηλωτών.⁴ Την ταξική θέση ανθρώπων που έχουν συγγενείς και φίλους διατεθειμένους να κάνουν μπάχαλα για να τους σώσουν τη φαντάζεστε.

Για πολλούς, μιας και η έξοδος από τη χώρα είναι δύσκολη, ο μόνος βιώσιμος τρόπος να αποφύγουν το μέτωπο είναι να καταλήξουν στη φυλακή. Σύμφωνα με έναν Ρώσο δικηγόρο: «ποτέ ως τώρα δεν είχα τόσους πελάτες που να μου ζητούν να εξασφαλίσω την καταδίκη τους, [...] πλέον πρέπει να παλέψεις για να μπει φυλακή, [...] το βασικό είναι να μην τη γλιτώσεις με αναστολή». Στην περίπτωση του Βλάντιμιρ, ενός από τους χιλιάδες που δοκίμασαν αυτή τη μέθοδο:

ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

Πάνω από το 40% των ρωσικών απωλειών στο πεδίο της μάχης προέρχεται από «εθελοντές» (δηλαδή κατά κύριο λόγο μετανάστες) και κρατούμενους. Προφανώς το τεράστιο αυτό ποσοστό δεν προκύπτει μόνο από το πόσους τέτοιους έχει βάλει στο στρατό η Ρωσία, προκύπτει και από το ότι τους στέλνει στην πρώτη γραμμή, σαν πρόβατα στη σφαγή.

Όταν ο δικαστής ανακοίνωσε την ετυμηγορία, ο Βλάντιμιρ ζητωκραύγασε απ' τη χαρά του: είχε καταδικαστεί σε αρκετά χρόνια φυλάκισης. «Καλύτερα απ' το να καταλήξεις σε κανένα χαντάκι στην Ουκρανία», είπε ο δικηγόρος του. Αγκαλιάστηκαν. Η οικογένεια του Βλάντιμιρ πανηγύρισε επίσης. «Ο μικρός μας γιος είναι ενός – τουλάχιστον τώρα θα γνωρίσει τον πατέρα του. Οι πόρτες της φυλακής θ' ανοίξουν μια μέρα και θα βγει έξω ζωντανός και ελεύθερος», είπε η γυναίκα του.⁵

Άλλοι προσπαθούν να αποφύγουν το μέτωπο ως «τραυματίες». Ένας τρόπος είναι να τους ανοίξουν το πόδι οι στρατιωτικοί γιατροί και να τους χύσουν μέσα θραύσματα από σφαίρες ώστε να φαίνονται στις ακτινογραφίες. Οι γιατροί φυσικά το κάνουν με το αζημίωτο. Το κόστος είναι γύρω στα 300.000 ρούβλια (περίπου 3.000 ευρώ).

Τα πιστοποιητικά που σε κρίνουν «ακατάλληλο για στράτευση» είναι ακόμη πιο ακριβά. Από την έναρξη του πολέμου και μετά οι τιμές για τέτοια χαρτιά δεκαπλασιάστηκαν. Το αντίστοιχο πιστοποιητικό 15 κοστίζει πλέον κοντά στα 10.000 ευρώ, ενώ το πιστοποιητικό εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων κοστίζει από 20 έως 30 χιλιάδες ευρώ. Στην Ουκρανία, όπου οι άντρες στρατεύσιμης ηλικίας απαγορεύεται να βγουν από τη χώρα, μια ψεύτικη άδεια εξόδου κοστίζει γύρω στις 13.000 ευρώ.⁷

Φυσικά, η απαλλαγή λόγω υπαρκτών ιατρικών λόγων έχει δυσκολέψει κι αυτή. Οι κανονισμοί άλλαξαν και οι παθήσεις που δικαιολογούν απαλλαγή έχουν λιγοστεύσει.⁸ Με άλλα λόγια, η στράτευση παραμένει ταξική: αναλόγως διαθέσιμων φράγκων, υπάρχουν τρόποι και τρόποι να μην πας στρατό. Να τι εννοεί κι ο Δένδιας λέγοντας «αυστηροποίηση του τρελόχαρτου». Αν δεν παίζει ούτε σάλιο, το σφαγείο είναι εκεί και σε περιμένει. Κι η λιποταξία με ό,τι αυτή συνεπάγεται, η μόνη διέξοδος.

Δίδαγμα #2: Το Ποινικό Σύστημα Δουλεύει για τον Πόλεμο

Μαντέψτε: τα εμπόλεμα κράτη έχουν, λέει, πρόβλημα εγκληματικότητας!

Στην Ουκρανία υπάρχει «μεγάλη αύξηση της νεανικής εγκληματικότητας». Καινούργιες νομοθεσίες «έχουν οδηγήσει στο να διώκονται ανήλικοι και άτομα νεαρής ηλικίας ακόμη και για πολύ ελαφρύτερα αδικήματα». Οι

Ο ΛΙΠΟΤΑΚΤΗΣ «ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΚΟΥΡΑΣΤΕΙ»

Το ρωσικό Στρατοδικείο του Μουρμάνσκ βρίσκεται στη Βόρεια Θάλασσα, κοντά στα σύνορα με τη Νορβηγία. Είναι δηλαδή πολύ μακριά από το μέτωπο με την Ουκρανία. Παρ' όλα αυτά, από την έναρξη του πολέμου και μετά έχει καταδικάσει 152 στρατιώτες για λιποταξία και ανυποταξία. Μία από τις λίγες αποφάσεις που δόθηκαν στη δημοσιότητα αφορά τον στρατιώτη E.S. Safonov. Στην απόφαση του στρατοδικείου αναφέρεται:

Ο E.S. Safonov, ταλαιπωρημένος από την στρατιωτική του θητεία και στην προσπάθειά του να την αποφύγει προσωρινά και να κάνει ένα διάλειμμα από τα καθήκοντά του, δίχως ικανοποιητική αιτιολόγηση, δεν παρουσιάστηκε στην πρωινή καταμέτρηση. [...] [Μετά από λίγες μέρες] επέστρεψε, αλλά αντί να παρουσιαστεί για υπηρεσία, πήδησε τον φράχτη και έφυγε από τον στρατών. Δεν απάντησε στις κλήσεις του διοικητή του και αγνόησε τα μηνύματα που αυτός του έστειλε να παρουσιαστεί στη μονάδα. [...] Ο Safonov εντοπίστηκε από το προσωπικό του στρατοπέδου στη διεύθυνση [...] και συνελήφθη. [...] Δήλωσε πως δεν είχε σκοπό να λιποτακτήσει, αλλά ήθελε να κάνει ένα διάλειμμα και να ασχοληθεί με προσωπικές του υποθέσεις. [...] Μετά από αναγνώριση ελαφρυντικών, καταδικάστηκε σε τρία χρόνια φυλάκιση σε φυλακή εκτός στρατοπέδου.⁴³

Φίλε Safonov δεν σε ξέρουμε, αλλά μπορούμε να φανταστούμε διάφορους φίλους μας στη θέση σου να λένε κι αυτοί «δεν την παλεύω άλλο».

Ο ΛΙΠΟΤΑΚΤΗΣ «ΜΕ ΧΑΡΤΙ ΓΙΑΤΡΟΥ»

Ο Νικολάι βρέθηκε να υπηρετεί στον ρωσικό στρατό στο μέτωπο της Ουκρανίας. Τότε άρχισε να σκέφτεται τρόπους να τραυματιστεί ώστε να τον στείλουν πίσω:

Στην αρχή σκέφτηκα να χρησιμοποιήσω χειροβομβίδα. Μπορείς να κρυφτείς στη γωνία ενός κτιρίου, να πετάξεις τη χειροβομβίδα και να απλώσεις μόνο το πόδι σου έξω απ' τη γωνία - ώστε να μη σκοτωθείς από την έκρηξη. Αλλά μου φάνηκε πολύ επικίνδυνο. Μαζί με έναν φίλο φτιάξαμε έναν αυτοσχέδιο κάλυκα για Καλάσνικοφ, γεμίζοντάς τον με μπαρούτι και σκουριασμένα καρφιά. Τώρα έχω 12 τέτοια θραύσματα στο πόδι μου και έχει μολυνθεί. Το να πυροβολήσουμε ο ένας τον άλλον στο πόδι ήταν πολύ τρομακτικό - αλλά όχι τόσο τρομακτικό όσο το να μείνουμε στο μέτωπο. Για να μη μας καταλάβουν πετάξαμε και μια χειροβομβίδα στο χαράκωμα και είπαμε πως δεχτήκαμε επίθεση από ουκρανικό drone. Αλλά οι νοσηλευτές δεν είναι ηλίθιοι. Μια τέτοια πληγή αφήνει ίχνη. Χρειάστηκε να τους δώσουμε 300.000 ρούβλια [3.000 ευρώ] ο καθένας ως δωροδοκία. Στη συνέχεια έδωσα άλλες 800.000 ρούβλια [8.000 ευρώ] σε έναν στρατιωτικό χειρουργό και η επιτροπή έκανε δεκτή τη μεταφορά μου σε νοσοκομείο στην ενδοχώρα.⁴⁴

Ο ΛΙΠΟΤΑΚΤΗΣ «ΠΟΥ ΤΕΛΙΚΑ ΠΗΓΕ»

Ο Roman Evdokimov επιστρατεύτηκε από το ρωσικό κράτος τον Οκτώβριο του 2022, αλλά το έσκασε από τη μονάδα του λίγους μήνες αργότερα. Επέστρεψε στο χωριό του, κοντά στα σύνορα με τη Μογγολία και κρύφτηκε στο σπίτι της πεθεράς του. Ένα μήνα αργότερα, συνελήφθη και καταδικάστηκε σε επτά χρόνια φυλακή για λιποταξία. Μετά την ποινή του αποφάσισε να πάει τελικά στο μέτωπο - αυτή τη φορά ως κατάδικος και όχι ως επιστρατευμένος. Σε αντάλλαγμα, του δόθηκε χάρη.⁴⁵

ποινές για αδικήματα όπως το ψεύρισμα έχουν γιγαντωθεί. Οι δίκες αργούν, κι έτσι το 38% των κρατούμενων παραμένει προφυλακισμένο, δίχως να αναμένεται να δικαστεί άμεσα.⁹

Το ίδιο συμβαίνει και στη Ρωσία. Η εφημερίδα της ρωσικής Βουλής κάνει λόγο για ανεξέλεγκτο πρόβλημα «νεανικής εγκληματικότητας» που αυξήθηκε 30% μέσα σε έναν χρόνο,¹⁰ ενώ τα ρωσικά δικαστήρια μοιράζουν τις ποινές σαν στραγάλια. Η Ρωσία έχει εδώ και χρόνια ένα από τα υψηλότερα ποσοστά καταδίκης παγκοσμίως. Το πρώτο μισό του 2024 οι καταδίκες

έσπασαν όλα τα ρεκόρ κι οι δικαστές αθώωσαν μόλις το 0,26% των υποθέσεων που εκδίκασαν!¹¹

Κι αφού καταδίκασαν μέχρι και τις πέτρες, το ρωσικό και το ουκρανικό κράτος ψήφισαν νόμους που επιτρέπουν τόσο στους φυλακισμένους όσο και στους προφυλακισμένους υπόδικους να καταταγούν στο στρατό, ώστε να παραγραφεί η ποινή τους. Για την ουκρανική κυβέρνηση «στόχος είναι να βρεθούν στο μέτωπο περίπου 10.000 φυλακισμένοι». Ως τον Απρίλιο του 2025 πάνω από 8.000 έγκλειστοι στην Ουκρανία είχαν κάνει χρήση αυτού του νόμου, ενώ άλλες 11.000 ποινικές υποθέσεις μπήκαν στο αρχείο λόγω της επιστράτευσης των υπόδικων.¹² Ρώσοι και Ουκρανοί κρατούμενοι μεταφέρθηκαν κατά χιλιάδες στο μέτωπο. Πάνω από 18.000 Ρώσοι κρατούμενοι έχουν σκοτωθεί στο πεδίο της μάχης, αποτελώντας σχεδόν το 15% των συνολικών ρωσικών απωλειών.¹³

Κι όσοι κρατούμενοι δεν ψήνονται να «απελευθερωθούν» πηγαίνοντας στο μέτωπο; Έχει και γι' αυτούς τρόπο να φανούν χρήσιμοι στην πολεμική προσπάθεια: δουλεύοντας! Τόσο στην Ουκρανία όσο και στη Ρωσία επιτρέπεται η εργασία των κρατουμένων και εκτός των φυλακών.¹⁴ Τον Γενάρη του 2022 ο Ρώσος Υπουργός Δικαιοσύνης συναντήθηκε με τον Πούτιν. Ο διάλογός τους περιλάμβανε την εξής στιχομυθία:

Κ. Τσουιτσένκο: Αυτή τη στιγμή, 350.000 άνθρωποι εκτίουν ποινές σε σωφρονιστικά ιδρύματα. Από το 2017 έχουμε σε ισχύ έναν νόμο που επιτρέπει τη μεταφορά κόσμου από τη φυλακή σε αυτό που αποκαλείται καταναγκαστική εργασία. [...] Σήμερα 100.000 κατάδικοι πληρούν τις προϋποθέσεις γι' αυτό, ουσιαστικά για την αντικατάσταση της φυλάκισης με καταναγκαστική εργασία [...] Αυτό βοηθάει και τον προϋπολογισμό, γιατί ουσιαστικά πληρώνουν οι ίδιοι για τη συντήρησή τους. [...] Και μειώνουμε σημαντικά τον αριθμό των φυλακισμένων.

Β. Πούτιν: Ωραία, ας το κάνουμε. Πόσο έχει μειωθεί ο αριθμός των φυλακισμένων τα τελευταία χρόνια;

Κ. Τσουιτσένκο: Ουσιαστικά τον έχουμε μειώσει στο μισό.¹⁵

Ο διευθυντής της Ομοσπονδιακής Σωφρονιστικής Υπηρεσίας είχε πει για το ίδιο θέμα:

Δεν είναι σαν τα γκούλαγκ. Υπάρχουν εντελώς άλλες αξιοπρεπείς συνθήκες, γιατί πλέον μπορεί κανείς να μένει σε κοιτώνα ή να νοικιάζει διαμέρισμα και να λαμβάνει αξιοπρεπή μισθό.¹⁶

Η εργασία των κρατουμένων απλώνεται σε δεκάδες πόστα, από ράφιμο στολών μέχρι και την παραγωγή τανκς.¹⁷ Ο μισθός τους είναι γύρω στα 5.500 ρούβλια, δηλαδή το ένα τέταρτο του βασικού μισθού, ενώ κάθε χρόνο παράγουν προϊόντα αξίας 36,3 δις. ρουβλίων.¹⁸

Δηλαδή: τα εμπόλεμα κράτη μετατρέπουν τα πάντα σε έγκλημα. Οι μπάτσοι μαζεύουν τους «εγκληματίες» και τους οδηγούν στα δικαστήρια που τους δικάζουν με τα γνωστά ταξικά κριτήρια. Οι ποινές όλο και πιο συχνά οδηγούν στη φυλακή. Κι οι δρόμοι για να βγεις από τη φυλακή είναι δύο: είτε το μέτωπο, είτε η καταναγκαστική εργασία. Ωραία φάση.

Δίδαγμα #3: Οι μετανάστες συνεχίζουν να τρώνε πακέτο

Δεν έχουν όμως οι κρατούμενοι τα πρωτεία στον σχετικό κατάλογο με τις ρωσικές απώλειες. Οι λεγόμενοι «εθελοντές» αποτελούν το 28% των νεκρών. Οι εθελοντές είναι μια κατηγορία που μπορεί να περιλαμβάνει τα πάντα, και κυρίως τα κατώτερα στρώματα που εξαναγκάζονται με διάφορες μεθόδους να βρεθούν στο μέτωπο. Πολλοί από τους εθελοντές μάλιστα είναι μετανάστες. Προφανώς οι μετανάστες δεν έχουν καμία κάψα να πεθάνουν για τα δίκια της μαμάς Ρωσίας. Πώς γίνεται λοιπόν αυτό το παράδοξο; Εκατομμύρια μετανάστες φτάνουν κάθε χρόνο στη Ρωσία. Το 2022 μπήκαν στη Ρωσία πάνω από 10 εκατομμύρια μετανάστες από την Κεντρική Ασία. Η πλειοψηφία τους προέρχεται από χώρες όπως το Ουζμπεκιστάν, το Κιργιστάν και το Τατζικιστάν. Όπως παντού, οι μετανάστες αποτελούν τον πάτο της ταξικής πυραμίδας, τρώνε ρατσισμό, κάνουν τις χειρότερες δουλειές και πληρώνονται με ψίκουλα. Η απόκτηση ρωσικής υπηκοότητας προφανώς βελτιώνει κάπως τις συνθήκες ζωής ενός μετανάστη στη Ρωσία. Κάπου 200.000 από αυτούς κατάφεραν να πάρουν ρωσική υπηκοότητα εκείνη τη χρονιά.

Ο ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

1.	Официальные Справки ВИЧ/Гепатит с QR и УНРЗ с занесением в реестр: ВИЧ/Гепатит от 17 000 рублей. Срок изготовления Сутки
2.	Справка о диспансерном учете С присвоением УНРЗ Диагноз на выбор: - бронхиальная астма - гипертония 2 ст. 30 000 рублей
3.	Проверка запрета на выезд из РФ для призывников и других лиц 15 000 рублей
4.	Пакет документов по уходу за пожилыми, родственником (братом, сестрой, мамой и т.д.) С учетом от военник на руках Сроки 5-7 дней Цена от 320 000 рублей
5.	Оформление официального военного билета Если военника нет совсем 18 лет, не служил, не дали, потерял, ему от 28 до 60-ти лет(годный возраст для военных действий) Безопасный билет. От 320 000 рублей. Сроки 20-25 дней*

Μία από τις πολλές διαφημίσεις που κυκλοφορούν στο ρωσικό ίντερνετ για ψεύτικα πιστοποιητικά διαφόρων παθήσεων που οδηγούν σε απαλλαγή από τις στρατιωτικές υποχρεώσεις. Περιλαμβάνει πράγματα του είδους: Πιστοποιητικό HIV: 17.000 ρούβλια, απαιτούμενος χρόνος 24 ώρες. Πιστοποιητικό εκπληρωμένων στρατιωτικών υποχρεώσεων 330.000 ρούβλια, απαιτούμενος χρόνος 20-25 μέρες κλπ. Φυσικά πολλές από αυτές τις διαφημίσεις είναι απάτες που εκμεταλλεύονται την απελπισία των κατώτερων στρωμάτων.

Ο «ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ»

Ο Richard από τη Σιέρα Λεόνε έφτασε στη Ρωσία τον Νοέμβριο του 2023 σε αναζήτηση εργασίας:

Οι μισθοί στη Σιέρα Λεόνε είναι από τους χαμηλότερους στον κόσμο [γύρω στα 40\$ το μήνα]. Μάζευα λεφτά για πολλά χρόνια και τελικά βρήκα τρόπο να έρθω στη Ρωσία με τουριστική βίζα. Όταν έφτασα στην Αγία Πετρούπολη επικοινωνήσα με το γραφείο που μου είχε βγάλει τη βίζα. Μου είπαν να πάω να υπογράψω τη σύμβασή μου. Η σύμβαση ήταν στα ρωσικά και δεν καταλάβαινα τι έλεγε. Μετά από λίγο καιρό, με πήραν τηλέφωνο και μου είπαν ότι με πήραν, αλλά ότι πρώτα θα έπρεπε να περάσω εκπαίδευση. Μπήκα σε ένα λεωφορείο που δεν ήξερα πού πήγαινε και όταν έφτασα, συνειδητοποίησα ότι βρισκόμουν σε ένα στρατόπεδο. Όταν κατάφερα να επικοινωνήσω με το γραφείο, ρώτησα «Τι κάνω εδώ, σ' ένα στρατόπεδο;» Μου είπαν «Υπέγραψες συμβόλαιο με τον στρατό. Είναι ο ευκολότερος τρόπος να πάρεις χαρτιά και ο μισθός σου θα είναι κοντά στα 2.000 δολάρια το μήνα». Μου υποσχέθηκαν ότι μετά από ένα χρόνο θητείας, θα έπαιρνα υπηκοότητα και θα μου έβρισκαν σπίτι. Τους είπα «Δε θέλω να καταταγώ στον στρατό, γιατί έχω ήδη υπηρετήσει πολλά χρόνια στη χώρα μου». Μου απάντησαν ότι δε μπορούσαν να κάνουν κάτι γιατί η σύμβαση έχει ήδη υπογραφεί. Επέμεινα ώσπου τελικά το γραφείο σταμάτησε να απαντά. Μετά από δύο εβδομάδες, μας μετέφεραν στην Ουκρανία.⁴⁶

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ DRONE

Η Alabuga είναι η μεγαλύτερη Ειδική Οικονομική Ζώνη της Ρωσίας. Ιδρύθηκε τη δεκαετία του '80 και αποτέλεσε την καρδιά της τότε σοβιετικής αυτοκινητοβιομηχανίας. Εκεί βρισκόταν μέχρι το 2023 η μεγαλύτερη βιομηχανία αγροτεχνολογίας της Ρωσίας, η Albatros. Το 2023 μετέτρεψε το εργοστάσιό της σε εργοστάσιο παραγωγής drone για τις ανάγκες του πολέμου.⁴⁷ Στο εργοστάσιο κατασκευής drone δουλεύουν και πολλοί μαθητές και φοιτητές από την Πολυτεχνική Σχολή της Alabuga, που αν έχουμε καταλάβει καλά είναι κάτι μεταξύ ΕΠΑΛ και κάτεργου. Οι φοιτητές το περιγράφουν κάπως έτσι: «Μας μεταχειρίζονται σαν σκλάβους, μέχρι κι η σύμβασή μας λέει ότι οι πράξει να δουλεύουμε όσες ώρες πει ο εργοδότης μας».⁴⁸ Στη «σχολή» συμμετέχουν και πολλές νεαρές μετανάστριες από την Αφρική, στις οποίες οι αρμόδιοι υπόσχονται «ενίσχυση της τεχνικής τους εκπαίδευσης» και «υψηλές απολαβές». Καταλήγουν να δουλεύουν για ψίχουλα στη γραμμή συναρμολόγησης των drone.⁴⁹ Και σα να μην έφτανε αυτό, οι νεαροί κι οι νεαρές που βρέθηκαν από το πουθενά να κατασκευάζουν drone, δεν κινδυνεύουν μόνο από τα αφεντικά τους. Γιατί ένα εργοστάσιο παρασκευής drone είναι πολεμικός στόχος. Τον Απρίλιο του 2024 το εργοστάσιο δέχτηκε επίθεση από ουκρανικά drone. Από τις εκρήξεις τραυματίστηκαν 13 εργάτες-σπουδαστές, ανάμεσά τους και ανήλικοι.⁵⁰

Τον Αύγουστο του 2023 ψηφίστηκε ένας νέος νόμος που τιμωρούσε όσους δεν εκπλήρωναν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις με αφαίρεση της υπηκοότητας. Αμέσως, οι Ρώσοι μπάτσοι άρχισαν να κάνουν μεγάλες επιχειρήσεις-σκούπα σε γειτονιές μεταναστών, αρπάζοντας όσους είχαν λάβει υπηκοότητα και πηγαίνοντάς τους με το ζόρι στα γραφεία στρατολόγησης και στη συνέχεια στο μέτωπο. Η αστυνομία μαζεύει και μετανάστες που δεν έχουν ρωσική υπηκοότητα, και με αφορμή κάποιο «πρόβλημα» στα χαρτιά τους, τους αναγκάζει να υπογράψουν συμβόλαια «εθελοντικής» συμμετοχής στον στρατό.¹⁹

Ταξιδιωτικά γραφεία και γραφεία ευρέσεως εργασίας υπόσχονται σε χιλιάδες κόσμο από την Αφρική και την Κεντρική Ασία πως στη Ρωσία θα πάρουν εύκολα χαρτιά και πως εκεί θα τους περιμένει μια καλή δουλειά. Αντί γι' αυτό, εξαναγκάζονται να υπογράψουν συμβόλαια με τον στρατό.²⁰ Έτσι εξηγείται ο μεγάλος αριθμός «εθελοντών» μεταναστών στον ρωσικό στρατό.

Οι περισσότεροι μετανάστες όμως δεν προορίζονται για να πιάσουν όπλο, αλλά για να κάνουν τις σκατοδουλειές που απαιτούνται σε μια εμπόλεμη ζώνη, εκεί όπου η έννοια «εργατικό ατύχημα» μπορεί να περιλαμβάνει μέχρι και το να φας καμιά μπόμπα κατακέφαλα. Δουλειές ακριβώς δίπλα στο μέτωπο: από σκάψιμο χαρακωμάτων, μέχρι περισυλλογή πτωμάτων, από καθαρισμό στα στρατόπεδα μέχρι οικοδομή στις βομβαρδισμένες περιοχές και τα κατελημμένα εδάφη.²¹

Ακόμη όμως κι όσοι δεν οδηγούνται στις εμπόλεμες ζώνες, δε σημαίνει πως τη βγάζουν καθαρή. Στις περιόδους πολέμου, όλη η οικονομία προσανατολίζεται γύρω από τον πόλεμο. Πρώην εργοστάσια αυτοκινήτων μετατρέπονται σε εργοστάσια κατασκευής drone. Οι (κατά κύριο λόγο μεταναστές) εργάτες που δουλεύουν εκεί μετατρέπονται ξαφνικά σε στόχο των αντίπαλων drone.

Δίδαγμα #4: Οι συνθήκες εργασίας γίνονται τελείως φιόγκος

Ο στρατιωτικός νόμος στην Ουκρανία περιλαμβάνει ένα ολόκληρο κομμάτι που έχει να κάνει με την εργατική νομοθεσία. Κατά βάση ακυρώνει όλο το προϋπάρχον εργατικό δίκαιο, προσαρμόζοντας τις συνθήκες εργασίας στην πολεμική εποχή.²² Περιλαμβάνει πράγματα του είδους:

- Απολύσεις χωρίς προειδοποίηση και χωρίς αποζημίωση.
- Οι ώρες εργασίας μπορούν από 40 την εβδομάδα να φτάσουν τις 60, και οι άδειες μπορούν να ακυρωθούν κατά βούληση (των αφεντικών).
- Δυνατότητα μετάθεσης του εργάτη σε όποιο πόστο κρίνουν απαραίτητο τα αφεντικά.
- Δυνατότητα καθυστερημένη καταβολής των μηνιαίων αποδοχών.
- Δυνατότητα επιβολής καταναγκαστικής εργασίας για όλους τους αρτιμελείς εργάτες που δεν απασχολούνται στις στρατιωτικές ανάγκες.
- Οι απεργίες απαγορεύονται.

Παρόμοιοι κανόνες ισχύουν και στη Ρωσία, όπου επίσης θεσπίστηκε η «δυνατότητα καταναγκαστικής εργασίας για τις αμυντικές ανάγκες».²³

Και φυσικά, οι χώροι εργασίας χρησιμοποιούνται ως δεξαμενές στρατολόγησης. Η ArcelorMittal, για παράδειγμα, η μεγαλύτερη ουκρανική χαλυβουργία, στην αρχή του πολέμου απασχολούσε 18.000 άτομα στο εργοστάσιό της στο Κρίβι Ρι. Αν' αυτούς 3.500 άτομα επιστρατεύτηκαν. Η εταιρία δεν στεναχωριέται καθόλου. Αντιθέτως, κάνει ό,τι μπορεί για να βοηθήσει τις υπηρεσίες στρατολόγησης:

Για να δουλέψεις για την ArcelorMittal, είσαι υποχρεωμένος να καταγραφείς πρώτα στη στρατολογία, πράγμα που αποθαρρύνει πολλούς υποψήφιους εργαζόμενους. Το εργοστάσιο αποτελεί μια διαρκή δεξαμενή στρατολόγησης για τις ένοπλες δυνάμεις, με τους μηχανοδηγούς, τους ηλεκτρολόγους και τους μηχανικούς να έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση. Οι στρατολόγοι χρησιμοποιούν μια διπλή προσέγγιση. Στέλνουν χαρτιά κατάταξης στα κεντρικά, τα οποία διανέμει η εταιρία. Υπήρξαν περιπτώσεις όπου οι στρατολόγοι πληροφορήθηκαν εργάτες κρατώντας χαρτιά κατάταξης, κι οι εργάτες εγκατέλειψαν το εργοστάσιο και δεν επέστρεψαν ποτέ. Οι στρατολόγοι έχουν επίσης αρχίσει να στέκονται στην είσοδο του εργοστασίου κατά τη διάρκεια των αλλαγών βάρδιας, κι έτσι αρκετοί εργάτες δεν έρχονται στη βάρδια τους καλώντας για να ενημερώσουν πως αρρώστησαν.²⁴

Δίδαγμα #5: Το πακέτο θα το φας απ' το δικό σου το κράτος

Πριν λίγο καιρό, 19 drone αγνώστου ταυτότητας βρέθηκαν στον εναέριο χώρο της Πολωνίας. Τα (υποτίθεται ρωσικά) drone καταρρίφθηκαν από την πολωνική αεράμυνα, δίχως να έχουν επιτεθεί κάπου. Ένας απ' τους πυραύλους που εκτόξευσε η Πολωνία για να καταρρίψει τα drones έπεσε σ' ένα πολωνικό σπίτι και το κατέστρεψε. Ο Πολωνός υπουργός Εσωτερικών Τόμας Σιεμόνιακ δήλωσε «όλα δείχνουν πως ήταν ένας πύραυλος που εκτοξεύτηκε από δικό μας αεροπλάνο, υπερασπιζόμενος την Πολωνία, την πατρίδα, τους πολίτες μας». Ο Πολωνός πρωθυπουργός Ντόναλντ Τουσκ πρόσθεσε πως «η ευθύνη βαραίνει εξ ολοκλήρου τη Ρωσία». ²⁵ Δηλαδή, κανένα πρόβλημα με τον πύραυλο, δεν φταίμε εμείς, ο πύραυλος την πατρίδα υπερασπιζόταν, άρα όλα καλά. Κι αν σκεφτείτε ότι αυτό συνέβη σε μια χώρα σαν την Πολωνία, η οποία δεν βρίσκεται καν σε εμπόλεμη κατάσταση, μπορείτε να φανταστείτε τι συμβαίνει στις εμπόλεμες χώρες.

Ας πούμε στην Ουκρανία ένας πύραυλος της ουκρανικής αεράμυνας που στόχευε ρωσικούς πυραύλους, προσγειώθηκε σε λαϊκή αγορά της πόλης Κοστιαντίνιβκα στην Ουκρανία. Το αποτέλεσμα ήταν 15 νεκροί. ²⁶

Και δεν είναι μόνο οι αστοχίες της αεράμυνας. Και οι επιτυχίες της πάλι τους πολίτες πλήττουν. Τα θραύσματα των πυραύλων που καταρρίπτονται δεν πέφτουν στον αρχικό στόχο, αλλά σε πόλεις, σπίτια, δουλειές. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, η «αναχαίτιση των εκθρικών πυραύλων» θεωρείται επιτυχημένη. ²⁷ Για να μην πούμε ότι η αναχαίτιση επειδή είναι και πολύπλοκη και κοστοβόρα, δεν καταρρίπτει τα πάντα, αλλά κάνει μια «προτεραιοποίηση στόχων». Ο ουκρανικός στρατός για παράδειγμα καταρρίπτει το 43% των πυραύλων που τρώει, με το ποσοστό των πυραύλων που κατευθύνονται σε «εγκαταστάσεις στρατηγικής σημασίας» να φτάνει το 67%, ενώ αυτό των πυραύλων που κατευθύνονται σε οικιστικές ζώνες να έχει ποσοστό κάτω από 5%. ²⁸ Απ' το να πέσει η βόμβα στο αεροδρόμιο μας δηλαδή, χίλιες φορές να πέσει στα κεφάλια των πολιτών μας.

Αλλά οι μπόμπες και οι πύραυλοι δεν είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο το κάθε κράτος πλήττει την ίδια την εργατική του τάξη «για τις ανάγκες της πατρίδας». Τον Απρίλιο του 2022, το ουκρανικό κράτος πλημμύρισε εσκεμμένα το χωριό Ντεμιντίβ, 25 χιλιόμετρα βόρεια του Κιέβου. Η πλημμύρα χαιρετίστηκε ως «θρίαμβος στρατηγικής». Γιατί η «μετατροπή ολόκληρης της περιοχής σε αδιάβατο βάλτο» ανέκοψε «την προέλαση των ρωσικών στρατευμάτων». Όσο για τους κατοίκους, «τα σαλόνια γέμισαν λάσπες και η στάθμη του νερού έφτασε πάνω από τα 30 εκατοστά», ενώ «ακόμη και σήμερα, δύο μήνες μετά την πλημμύρα, αναγκάζονται να μετακινούνται με φουσκωτές βάρκες». ²⁹ Τα σχετικά δημοσιεύματα φιλοξενούσαν δηλώσεις κατοίκων που «λάμπουν από υπερηφάνεια» και «δεν το μετανιώνουν ούτε στιγμή», αλλά επιτρέψτε μας να μην είμαστε και τόσο βέβαιοι...

Δεν ξέρουμε για τον δήμαρχο του χωριού, αλλά δεν ξέρουμε και πολλούς εργάτες που με την οροφή γκρεμισμένη από πύραυλο ή με το σαλόνι γεμάτο 30 πόντους λάσπη, θα αποκαλούσαν αυτό που νιώθουν «περηφάνια»...

Δίδαγμα #6: Η ζωή είναι μια μόνιμη καραντίνα

Ακολουθεί η περιγραφή μιας Παρασκευής βράδυ σε μια εμπόλεμη κοινωνία, από το BBC:

Σύμφωνα με τον στρατιωτικό νόμο στο Κίεβο, όλα τα μπαρ και τα εστιατόρια πρέπει να κλείνουν πριν τις 22:00. Τον Ιούνιο, μέσα σε τρεις μέρες, οι έλεγχοι της αστυνομίας εντόπισαν 14 καταστήματα που λειτουργούσαν παράνομα μετά τις 22:00. Η πώληση αλκοόλ απαγορεύεται επίσης μετά από εκείνη την ώρα. Οι αρχές παίρνουν την απαγόρευση στα σοβαρά. [...] Η απαγόρευση κυκλοφορίας εδώ στο Κίεβο αρχίζει τα μεσάνυχτα - τότε είναι που οι πολίτες απαγορεύεται να βρίσκονται πλέον στον δρόμο. [...]

Όλγια, φοιτητής από το Χάρκοβο, και η παρέα του έχουν προσαρμοστεί μια χαρά στους νέους κανονισμούς. [...] Στις 9:45 ο μπάρμαν ανακοινώνει ότι το μαγαζί κλείνει. Ο κόσμος σηκώνεται βιαστικά και χαρούμενα και κατευθύνεται προς το μετρό. Ο Γιάροσλαβ εξηγεί πως όλοι σέβονται τους κανόνες και είναι υπεύθυνοι πολίτες. «Οι κανόνες είναι αυστηροί, αλλά όλοι τους τηρούν με χαρά». [...]

Ο Κοσιάντιν μας προσκαλεί στο σπίτι του και μας ανοίγει μια σαμπάνια: «Έχει δημιουργηθεί μια εντελώς καινούργια κουλτούρα διασκέδασης», λέει. «Ο κόσμος δεν βγαίνει το βράδυ, λόγω της απαγόρευσης, οπότε όλα γίνονται κατά τη διάρκεια της μέρας. Ο κόσμος δεν πίνει τόσο πολύ. Είναι πολύ ενδιαφέρον το πώς αλλάζει

αυτή η κουλτούρα. Η εγκληματικότητα έχει πέσει και απολαμβάνω την ησυχία», λέει. «Πιστεύω ακόμα πως ο κόσμος έχει δικαίωμα να διασκεδάσει, αλλά νομίζω πως πρέπει να το κάνει... ήσυχα, γιατί οι άνθρωποι που ερχόμαστε από τις εμπόλεμες ζώνες, που έχουμε τέτοιες εμπειρίες, είμαστε ευαίσθητοι». ³⁰

Φρικιαστικό αλλά γνώριμο, ε; Είναι η περιγραφή μιας κοινωνίας σε καραντίνα.

Θυμάστε την απαγόρευση κυκλοφορίας, το κλείσιμο των μαγαζιών, την απαγόρευση πώλησης αλκοόλ; Θυμάστε τους αστυνομικούς ελέγχους; Θυμάστε τις εφημερίδες που πριν μερικά χρόνια μας έλεγαν ότι «οι κανόνες είναι αυστηροί, αλλά όλοι τους τηρούν με χαρά»; Θυμάστε τη μεσαία τάξη που είχε τη δυνατότητα «να προσαρμοστεί μια χαρά στους νέους κανόνες»; Θυμάστε τους ρουφιάνους που πράγματι τους τηρούσαν με χαρά και «απολάμβαναν την ησυχία» και την υποτιθέμενη «πτώση της εγκληματικότητας»; Θυμάστε που μας έλεγαν ότι «είναι ενδιαφέρον που αλλάζουμε κουλτούρα» και, για παράδειγμα, πίνουμε λιγότερο αλκοόλ ή κυκλοφορούμε λιγότερο με τα αμάξια μας μειώνοντας το νέφος;

Αν τα θυμάστε, μάλλον θα θυμάστε κι ότι δεν ήταν καθόλου έτσι. Θα θυμάστε ότι όσο κι αν ήθελε το κράτος, δεν ήμασταν όλοι «υπεύθυνοι πολίτες». Ότι τα κατώτερα στρώματα δεν είχαμε καμία διάθεση να τηρήσουμε τα μέτρα, να προσαρμοστούμε, να κάνουμε ησυχία, να αλλάξουμε κουλτούρα. Ότι βρήκαμε τρόπους να υπάρξουμε μέσα στον ζόφο των μέτρων, απη-

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΕΙ (!)

Έγκλειστοι στις ρωσικές φυλακές ράβουν στολές.

Αφρικανός Μετανάστης κουρεύει το γκαζόν στο κατεχόμενο από τους Ρώσους Ντονμπάς.

Επάγγελμα: Περισυλλογή Πτωμάτων λίγο έξω από την Μαριούπολη.

φώντας τους αστυνομικούς ελέγχους. Ότι μέσα στην ασφυξία των καιρών, βρήκαμε τρόπους να συνεχίσουμε τις ζωές μας.

Ε, μπορεί να μην έχουμε ξεκάθαρη εικόνα, αλλά φανταζόμαστε πως στην Ουκρανία συμβαίνουν όλα αυτά επί δέκα: τόσο η κρατική πίεση, όσο και οι μικρές απειθαρχίες εναντίον της. Αξίζει να τονίσουμε ότι τα μπάχαλα στη Βινίτσια που αναφέραμε στην αρχή, σύμφωνα με την ουκρανική αστυνομία «συνεχίστηκαν και μετά την απαγόρευση κυκλοφορίας».³¹

Φυσικά, τα ίδια ισχύουν και στη Ρωσία, ή τουλάχιστον στις περιοχές της που βρίσκονται κοντά στην Ουκρανία και στις κατελημμένες πρώην ουκρανικές εκτάσεις. Η ρωσική επικράτεια είναι χωρισμένη σε περιοχές βασικού συναγερμού, μέτριου συναγερμού και αυξημένου συναγερμού (σας θυμίζει κάτι από καραντίνα;). Αναλόγως του επιπέδου, υπάρχουν μέτρα όπως απαγόρευση κυκλοφορίας, απαγόρευση κυκλοφορίας οχημάτων, υποχρεωτική «μετεγκατάσταση» πληθυσμού, επίταξη οχημάτων και άλλα πολλά.³²

Στη Χερσώνα, ας πούμε, εκτός από απαγόρευση κυκλοφορίας υπάρχει και πλήρης απαγόρευση της πώλησης αλκοόλ. Σύμφωνα με τον κυβερνήτη της, «η απαγόρευση βοηθάει την επιβολή του νόμου και της τάξης και οι τοπικοί επιχειρηματίες έχουν προσαρμοστεί και νιώθουν υπέροχα».³³ Άραγε η εργατική τάξη πώς νιώθει;

Δίδαγμα #7: Η ψηφιακή μεταρρύθμιση είναι πολεμική μεταρρύθμιση

Στη Ρωσία το αντίστοιχο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης δούλεψε πυρετωδώς ενόψει του πολέμου. Δεκάδες ψηφιακές εφαρμογές εγκαινιάστηκαν στην περίοδο της καραντίνας με στόχο «τη μείωση της γραφειοκρατίας». Ταυτόχρονα χιλιάδες κάμερες με δυνατότητα αναγνώρισης προσώπου άρχισαν να ελέγχουν τις παραβάσεις των μέτρων της καραντίνας. Με την έναρξη του πολέμου, όλη η «ψηφιακή μεταρρύθμιση» προσανατολίστηκε στις κρατικές ανάγκες.

Κι έτσι, ενώ μέχρι την έναρξη του πολέμου, τα αρχεία της στρατολογίας ήταν χειρόγραφα, το Κρεμλίνο διέταξε την άμεση ψηφιοποίηση των αρχείων της στρατολογίας (μέσα σε ελάχιστους μήνες) και τη δημιουργία ενός ενιαίου ψηφιακού μητρώου για όλους τους πολίτες.³⁴ Με τα ψηφιακά αρχεία, η στρατολογία μπορεί να «ξεπεράσει τον χειροκίνητο έλεγχο των χάρτινων φακέλων, και αν η κατάσταση υγείας κάποιου ξαφνικά αλλάξει ραγδαία, αυτό θα φαίνεται αμέσως».³⁵ Λίγο πριν την έναρξη του πολέμου, το ρωσικό κράτος είχε κάνει υποχρεωτική την έκδοση κάρτας φιλάθλου για όλους τους ποδοσφαιρικούς αγώνες. Για την έκδοση της κάρτας φιλάθλου απαιτούνταν εγγραφή στο εθνικό μητρώο και η παροχή ενός σωρού από πληροφορίες στο ρωσικό γον. Γι' αυτό, «πολλοί νεαροί που θέλουν να αποφύγουν την στρατολόγηση, δεν έχουν καμία διάθεση να μοιραστούν τις προσωπικές τους πληροφορίες με το κράτος για να βγάλουν κάρτα φιλάθλου».³⁶ Κι όλο αυτό προτού καν αρχίσει ο πόλεμος.

Έκτοτε, η ψηφιοποίηση της στρατολογίας εξελίχθηκε κι άλλο. Οι κλήσεις των στρατεύσιμων άρχισαν να επιδίδονται ηλεκτρονικά και χάρη στο ενιαίο αρχείο, υπάρχει πρόσβαση στα στοιχεία υγείας, εκπαίδευσης, διεύθυνσης και εργασίας του καθενός.³⁷ Και σε περίπτωση που κάποιος δεν εμφανιστεί στο στρατόπεδο μπορεί πλέον να ακυρώνεται επιτόπου το δίπλωμα οδήγησής του, η δυνατότητά του να αγοράσει και να πουλήσει ακίνητα και το διαβατήριό του.³⁸ Και τη στιγμή που μιλάμε, το υπουργείο ψηφιακής μεταρρύθμισης έχει ανακοινώσει 100 νέες ψηφιακές εφαρμογές στο GosTech, το ρωσικό Γον.³⁹

Αντίστοιχη ψηφιακή μεταρρύθμιση έλαβε χώρα και στην Ουκρανία. Όπως διαφημίζει το σχετικό υπουργείο, το ουκρανικό γον που ονομάζεται Diia, «περιλαμβάνει πλέον εφαρμογές όπως η ειδοποίηση αεροπορικών επιθέσεων, ο εντοπισμός καταφυγίων και μια ασφαλής μέθοδος επικοινωνίας που λέγεται eEnemy, η οποία επιτρέπει στους πολίτες να αναφέρουν τις κινήσεις των ρωσικών δυνάμεων στις αρχές. Τα εργαλεία αυτά έχουν μετατρέψει την κυβερνητική εφαρμογή σε εθνική υποδομή - εν μέρει υπηρε-

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ: MOSCOW TIMES ΜΕ ΕΔΡΑ ΤΟ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Σε έναν πόλεμο, η προπαγάνδα γιγαντώνεται. Ας πούμε τα φιλοουκρανικά σάιτ φιλοξενούν συχνά ιστορίες φρίκης για τις συνθήκες στη Ρωσία και τα φιλορωσικά σάιτ για τις συνθήκες που επικρατούν στην Ουκρανία. Η δουλειά μας λοιπόν δεν ήταν καθόλου εύκολη. Για να καταλάβετε, υπήρχαν σάιτ όπως οι «Moscow Times», οι οποίοι παρά το όνομά τους έχουν από την ίδρυσή τους έδρα το Άμστερνταμ και πλέον έχουν απαγορευθεί στη Ρωσία ως «ξένοι πράκτορες»...

Από μεριάς μας, στο παρόν κείμενο προσπαθήσαμε να χρησιμοποιούμε κατά κύριο λόγο ρώσικες πηγές για τα όσα γράφουμε για τη Ρωσία και ουκρανικές ή δυτικές πηγές για τα όσα γράφουμε για την Ουκρανία. Στις υποσημειώσεις μας θα βρείτε την Εφημερίδα της Ρωσικής Βουλής και το σάιτ του Κρεμλίνου να μιλούν για τις ρωσικές φυλακές, και το ουκρανικό υπουργείο ψηφιακής διακυβέρνησης να μιλά για την ψηφιακή του μεταρρύθμιση. Δεν είναι βέβαια όσοολες μας οι πηγές τέτοιες. Αν κάποια δεν σας φαίνεται αξιόπιστη, παραλείψτε την. Το επίχειρμα δεν μας φαίνεται πως αλλάζει και πολύ. Άλλωστε, και τι άλλο θα συνέβαινε σ' έναν πόλεμο;

Για λόγους ευκολίας παραθέτουμε τους τίτλους των άρθρων στα αγγλικά, ενώ οι πρωτότυποι είναι στα ουκρανικά και στα ρωσικά.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ #2: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΙΣ

Αυτή η φωτογραφία συνόδευε το άρθρο της έγκυρης Καθημερινής για τα ρωσικά drone που καταρρίφθηκαν στην Πολωνία. Το κατεστραμμένο σπίτι προέκυψε, λέει, «μετά» την παραβίαση του πολωνικού εναέριου χώρου. Ωραία διατύπωση, ε; Η λέξη προσδιορίζει χρόνο, αλλά κάνει τον αναγνώστη να υποθέσει ότι δηλώνει και αιτία, ότι δηλαδή τα ρωσικά drone κατέστρεψαν το σπίτι. Όπως είδαμε, όμως, το πακέτο συχνά θα το φας απ' το δικό σου το κράτος και τελικά ήταν η πολωνική αεράμυνα που γκρέμισε το σπίτι. Ε, η έγκυρη εφημερίδα δεν θεώρησε σημαντικό να το αναφέρει αυτό.

σία για τους πολίτες, εν μέρει αμυντική τεχνολογία».⁴⁰ Φυσικά, το Diia εκτός από πολεμικά ανακοινωθέντα τύπου 112 και δυνατότητες ηλεκτρονικής ρουφιανιάς του «εχθρού», λειτουργεί και ως μηχανισμός επιστράτευσης, έχοντας ψηφιοποιήσει τα ουκρανικά μητρώα στρατεύσιμων. Σύμφωνα με το υπουργείο ο χρόνος που απαιτείται πλέον για να επιστρατευτεί κάποιος «μειώθηκε από έναν μήνα σε μία ώρα».⁴¹ Τις συνέπειες για τα κατώτερα στρώματα τις φαντάζεστε.

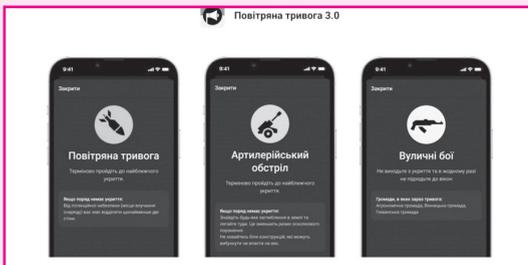
Ταυτόχρονα η περίφημη ελευθερία του διαδικτύου αποδείχτηκε για άλλη

ΟΙ ΡΟΥΦΙΑΝΟΙ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Ο Κοστιάντιν και η γυναίκα του βρωμάνε μεσαία τάξη από χιλιόμετρα: έχουν ένα προσεγμένο σπίτι, παρ' όλο που «τα τελευταία δέκα χρόνια μετακομίζουν διαρκώς πιο δυτικά εξαιτίας της Ρωσίας». Είναι καλο-ντυμένοι. Και εν μέσω πολέμου, με τους μισθούς στα τάρταρα, τις τιμές των τροφίμων 44% πάνω και τα ράφια των σούπερ μάρκετ γεμάτα ελλείψεις, έχουν να προσφέρουν σαμπάνια στον δημοσιογράφο του BBC. Γουστάρουν την καραντίνα, τους περιορισμούς και τον στρατιωτικό νόμο. Και φαίνεται.

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΣΕΙΡΗΝΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Αυτή είναι η εφαρμογή Air Raid του ουκρανικού γον. Η εφαρμογή «ενημερώνει για την αφετηρία και την κατάληξη ενός πυραύλου, για ύπαρξη πυροβολικού, χημικών, ραδιενέργειας και για οδομαχίες, ενεργοποιώντας την πιο δυνατή λειτουργία του πνεύματος, ακόμη κι αν το σμάρτφον σου βρίσκεται σε σίγαση». Κάτι σαν την προειδοποίηση σεισμού δηλαδή.

για μια φορά τιτανοτεράστια μούφα. Τόσο στην Ουκρανία όσο και στη Ρωσία η «διάδοση ψευδών ειδήσεων» και οι «διαδικτυακές αναζητήσεις εξτρεμιστικών πληροφοριών» απαγορεύτηκαν και η διαδικτυακή επικοινωνία ελέγχεται από τους κρατικούς μηχανισμούς, ενώ τα «εχθρικά site» έχουν απαγορευθεί εκατέρωθεν.⁴²

Αντί Επιλόγου

Να λοιπόν μερικά συμπεράσματα από τις εμπόλεμες κοινωνίες. Οι ταξικές διαφορές ανάγονται σε ζήτημα ζωής και θανάτου. Το ποιος θα ζήσει και ποιος θα πεθάνει το κανονίζει το δικό μας το κράτος κι όχι «ο εχθρός». Το δικό μας κράτος είναι που μας αντιμετωπίζει σαν κρέας για σφαγή. Οργανώνει το μαζικό θανατικό μας σαν καλοκουρδισμένη μηχανή. Για να το καταφέρει χρησιμοποιεί την τεχνολογία, την καταγραφή, την πρόνοια, την εργατική νομοθεσία, τη δημόσια τάξη, την εγκληματοποίηση των κατώτερων στρωμάτων, τη διαχείριση της μετανάστευσης και μυριάδες άλλες μεθόδους. Οι ίδιοι μηχανισμοί πειθάρκησης και υποτίμησης που εμφανίζονται σε καιρό «ειρήνης», σε καιρό πολέμου αναδύονται ως αυτό που πραγματικά είναι.

Από τη σκοπιά της εργατικής τάξης, ο πόλεμος δεν είναι σφαίρες και drones, εκρήξεις και μεγάλες μάχες, ταξιαρχίες και τανκς. Δεν είναι ούτε υπερπόσηψη της πατρίδας, αντίσταση στον κατακτητή, θάνατοι γεμάτοι ανδρεία. Είναι μια συνεχής αβίωτη καθημερινότητα, μια υποτίμηση που φτάνει κυριολεκτικά στο σημείο της εξόντωσης.

Από τη σκοπιά του κράτους πάλι, ο πόλεμος είναι πολύ διαφορετικός. Μάθαμε και γι' αυτό όμως κάτι: για το κράτος η διατήρηση της ταξικής διάρθρωσης είναι (τουλάχιστον) εξίσου σημαντικό πράγμα με την υπερπόσηψη των συνόρων.

1. Παρουσίαση του Σ/Ν με τίτλο «Χάρτης μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή» από τον ΥΕΘΑ Ν. Δένδια, mod.mil.gr, 30/09/2025.
2. «The Russian Ministry of Defense recorded 50,500 cases of desertion and unauthorized abandonment of a unit in a warring army in 2024», *stories.media*, 5/3/2025.
3. «La guerra fa paura: un milione e mezzo di ucraini si nasconde», *Il Manifesto*, 16/10/2025.
4. «Protesters demand release of draftees in Vinnytsia, break into detention facility», *The Kyiv Independent*, 02/08/2025.
5. «Better than ending up under a bush in Ukraine», *meduza.io*, 18/06/2025.
6. «People simply didn't know how else to save themselves», *meduza.io*, 08/05/2025.
7. «Ukraine's conscription crisis: Alleged abuse leads to protests, emigration», *aljazeera.com*, 08/08/2025.
8. «Russia's Defense Ministry is quietly making it even harder to get a medical exemption from military service», *meduza.io*, 04/02/2025.
9. «Ukraine: Prison conditions, 2024 update», Danish Immigration Service, us.dk, 12/2024.
10. «Bastrykin: Juvenile crime has increased by almost 30%», *pnp.ru*, [Publication of the Federal Assembly of the Russian Federation], 30/05/2025.
11. «Lawyers will advocate for acquittals», *ng.ru*, 22/11/2023 και «Russian courts have granted almost all of investigators' requests to extend pretrial detention», *mk.ru*, 28/10/2024.
12. Για την Ουκρανία «Mobilizing Convicts in Ukraine: Who Gets Drafted, How, and Under What Conditions?», *voxukraine.com*, 14/05/2025. Για τη Ρωσία, «New Russian law lets criminal suspects join the army at any stage of their trial — and leaves their victims living in fear», *meduza.io*, 08/10/2024.
13. «Russian losses in the war with Ukraine», *Mediazona*, 26/05/2025.
14. Για την Ουκρανία «The Parliament of Ukraine adopted draft law No. 10157 as a basis», *golos.com*, 25/05/2024.
15. Συνάντηση του Β. Πούτιν με τον Υπουργό Δικαιοσύνης Konstantin Chuychenko, *kremlin.ru*, 31/01/2022.
16. «Russian prison labour initiative draws ire of Central Asian migrant workers», *central.asia-news.com*, 10/06/2021.
17. «Convicts employed at Uralvagonzavod will not be allowed to perform secret work», *tass.ru*, 28/11/2022.
18. «Prison labor is a profitable business. How much does Russia earn from prison colonies?», *lenta.ru*, 02/05/2021.
19. «Naturalized and mobilized Russia's covert effort to conscript its new citizens sends a chill through migrant communities», *meduza.io*, 22/09/2023.
20. Ενδεικτικά: «Lost in Translation: How African migrants are tricked and threatened into Russian military service», *theins.ru*, 07/11/2024 και «African troops 'forced to Ukraine frontlines' while Russians stay in camp», *rfi.fr*, 07/01/2025.
21. Ενδεικτικά βλ. το καζάκικο δημοσίευμα «Collecting Dead Russians: How Central Asians are being lured to work in occupied Ukraine», *rus.azattyq.org*, 13/03/2023 και το ουζμπέκικο «Russia is luring migrant workers to Ukraine to send them to the front lines», *gazeta.uz*, 14/02/2024.
22. Εδώ απαριθμούμε τις αλλαγές στην ουκρανική εργατική νομοθεσία όπως αναφέρονται στο site της Ουκρανικής Βουλής: «Draft Law of Ukraine on the Organization of Labor Relations under Martial Law», *itd.rada.gov.ua*. Βλ. και «About Martial Law Regime», *ukraineinvest.gov.ua*
23. «Forced labor, property seizures, and travel restrictions What Putin's martial law decrees really mean — and how they violate existing legislation», *meduza.io*, 20/10/2022.
24. «Ukrainian women wanted in factories as men drafted into army», *The Financial Times*, 19/5/2024.
25. «Polish missile likely hit house during Russian drone incursion, says minister», *Reuters.com*, 17/09/2025
26. «Evidence Suggests Ukrainian Missile Caused Market Tragedy», *The New York Times*, 18/09/2023.
27. Γράψτε «hit by debris of intercepted missile» στη μπάρα της γνώσης. Έχει πολύ πράγμα.
28. «Ukraine discloses for the first time real missile interception rates against the various kinds of Russian missiles», *intellinews.com*, 24/07/2024.
29. «Πόλεμος στην Ουκρανία: Καλύτερα κάτω από το νερό, παρά στα χέρια των Ρώσων», *Η Καθημερινή*, 30/4/2022
30. «Curfews and closures mark a Friday night in Kyiv», *Bbc.com*, 08/09/2023.
31. «Protesters demand release of draftees in Vinnytsia, break into detention facility», *The Kyiv Independent*, 02/08/2025.
32. «Forced labor, property seizures, and travel restrictions», *meduza.io*, 20/10/2022.
33. «Saldo stated that lifting the ban on alcohol sales in the Kherson region is not being considered», *tass.ru*, 13/02/2024.
34. «Putin ordered the creation of a resource for updating military registration documents by April 2024», *tass.ru*, 25/11/2022.
35. «People simply didn't know how else to save themselves», *meduza.io*, 08/05/2025.
36. «Putin signed the Fan ID law», *tass.ru*, 30/12/2021.
37. «List of instructions on conscription of citizens for military service», *Kremlin.ru*, 18/12/2023.
38. New rules for receiving summonses to appear at the military registration and enlistment office will affect all conscripts», *tass.ru*, 11/04/2023 και «Russia's new Fan ID law seen as new form of authoritarian surveillance», *theworld.org*, 23/03/2023.
39. «Mikhail Mishustin has a strategic session on advancing the unified digital platform GosTech», *government.ru*, 23/09/2025
40. «Ukraine's Digital Transformation Is Making International Headlines», *digitalstate.gov.ua*, 14/07/2025
41. «Ukraine's Diia Portal Automates Military Service Reservation for Critical Staff», *digitalstate.gov.ua*, 04/08/2025.
42. «New ban on Internet searches and attempts to bypass Russia's information blockade in occupied Ukraine», *khpg.org*, 05/09/2025, «How Russia tracks, censors and controls its citizens, and what has worsened under Vladimir Putin», *abc.net.au*, 24/05/2023 και «Censorship in Ukraine: A Fight for Media Control», *upovreview.com*, 27/09/2024
43. Υπόθεση 51GV0007-01-2023-000196-65, 21/07/2023, Στρατοδικείο του Murmansk, *murmgs--mrm.sudfr.ru*
44. «People simply didn't know how else to save themselves», *meduza.io*, 08/05/2025
45. 0.n.
46. «Lost in Translation: How African migrants are tricked and threatened into Russian military service», *theins.ru*, 07/11/2024
47. «Russia deploys 'Albatross' made in Iran-backed drone factory», *Financial Times*, 06/07/2023 και Alabuga Special Economic Zone, *Wikipedia*.
48. «Treated Like Slaves. What's Happening at the College Where a Student from the Sverdlovsk Region Committed Suicide», *e1.ru*, 05/04/2023
49. «Exploited in Russia: African women forced to make drones», *dw.com*, 14/06/2024.
50. «The number of victims of the drone attack in Tatarstan has risen to 13», *tass.ru*, 02/04/2024.